יהודיה – יהוד

זכרונות והתרשמויות

****

לכבוד

מר סעדיה חתוכה

ראש המועצה המקומית

י ה ו ד

33

נ כ ב ד י,

כילדה זכורני את יהודיה אחרי מלחמת העולם הראשונה, ככפר קטן כמעט כלו בתי חימר וקש ללא מים זורמים שרוב תושביו חקרו כל ורק מספר בעלי קרקעות החזיקו בשטח קרקע גדול מעל ל- 40 אלף דונם, כאשר הקצה הצפוני-מערבי של השטח מגיע ללב פתח-תקוה עד לפינת פרנקפורטר-טרומפלדור וקצהו הדרום מזרחי מגיע וגובל באדמות לוד, וכן הגיעו עד לשטח המגורים של "מלבן" כיום ובעבר חורשת אקליפטוס ואח"כ גבעת השלושה הקיבוץ, לפני שעבר לאדמות גזלה.

רוב רובו של תושביו עבדו בפתח-תקוה ומעטים במושבה הגרמנית וילהלמה. החקלאות היתה חקלאות בעל.

עד 1921 היה הכפר כאילו מאומץ ע"י פ"ת והסביבה.

במלחמת העולם הראשונה באחד הלילות הקיף צבא תורכי את הכפר וגייס כל גבר כולל נערים בגילאי 15 – 13 לעבודה (סוחרה), לכריתת עצים בהרים בעיקר בסביבות שכם – רמללה וכן, להקמת ביצורים בדרום לבאר-שבע, עזה ואל עריש. רוב רובם מתו מרעב, מחלות טיפוס וחולירע ורק מעטים חזרו לכפר אחרי המלחמה.

בכפר נשארו ילדים, נשים ורעב....

אנשי פ"ת ובמיוחד אברהם שפירא הפכו למאמצים וכדורשים עזרה עבורם מהשלטון התורכי. אברהם שפירא נקרא אז בפי תושבי הכפר ואחרים אבו איל יוחומה (אבי היתומים).

ב-1921 כמעט וקיבלה פ"ת את החשלום עבור כך... יהודיה הצטרפה למחנה הרוצה בכליה והשמדת היישוב ובמיוחד לטשו עיניהם לפ"ת, פרדסיה, בתיה, כרמיה ובמיוחד נשיה ובנותיה...

בהחאם לחיכנון מהמשותף, היו צריכים כל הכפרים "לדדח" על פ"ת בשעה 09:00 בבוקר. אנשי יהודיה "החחכמו" ואחרו שעה אחת חוך בטחון שאנשי הצפון הבדואים והכפריים יהרגו וישחטו את כל הגברים ובאותו חזמן הם אנשי יהוד יבוזו בז ויישבו את הנשים והבנות...

אוירון אנגלי שסייר באזור, אולי בהקשר למצב, סיכל יזמתם ומחשבתם כאשר גילה תהלוכה רבת משתתפים מכיוון הכפר לפ"ת, זרק 2 מכחבים צמודים לחומר מוקשה למרכז פ"ת ובהם הודיעו על כך, הזהירו וחזרו לחהלוכה, זרקו עליהם מספר פצצות קטנות. חרגו אחדים והמשו את חשאר.

אנשי פ"ת שבאותו שעה התחילו חוזרים ממקום הקרב מצפון למושבה ואחרים מהרו לדרום ואחריהם יצאו איכרים עם עגלות שדפנותיהן סולמות להעמסת חבואה. לאחר כמה שעות חזרו חרוכבים כשהם מלווים את 13 העגלות חעמוסות...חיים, פצועים ומתים כאשר אנשי המקום נדהמים ונטערים לראות את עובדיהם וכאלו שגדלו בביתם...בין הנמצאים בעגלות,..

השבויים הועברו לחצרונומחסניו של מוגילבסקי (מגלי) ולאחר מספר ימים נלקחו ע"י הצבא הבריטי ששיחרר את הבריאים ללא משפטים אולם אסר מספר חושבים. היו משפטים והתפייסויות...

בחקופה שלאחר מכן, חפך הכפר ברובו לשונא יהודים מובהק ומספר ניכר מאנשיו הצטרף לאנשי המופתי ותומכיו. ב- 1943 נזדמן לי לסיות בכפר כמעט יום יום לרגלי עבודתי כספק

2/..

לחמרי בניה וסלילת כבישים. סיפקתי אז מיהודיה כמויות גדולות של חול לבן לסולל בונה, לשדה התעופה לוד אותו הרחיבו והגדילו באותה תקופה. כריית החול בוצעה באדמות יהוד ובאזור סביון (סביון בנויה בחלקה על אדמות יהוד הישנה אותה בנו אנשי פ"ת על אדמות שרכשו משטחי יהודיה), משטח הבור הגדול ליד בית הספר התיכון חפרנו אלפי מטרים מעוקבים רבים להקמת שדה התעופה...

בוקר אחד הוזעקתי לכפר ע"י מר טוביה/ז"ל מנהל סולל בונה, שלאחר קום המדינה היה ראש עיריית באר שבע "לעשות שלום עם הכפר" שמנע כניסת רכב לכפר בטענה שמכונות המשא דורסות חרנגולות והורסות את הכביש היחיד ברחוב הראשי שעובר ליד המועצה המקומית כיום ברח' קבוץ גלויות, והסכמו לכך שאני אהיה המפשר והבורר היחיד.

בהתקרבי לכפר עמדו-חנו כלי רכב רבים על נהגיהם וחיכו להסדר...בכניסה בשטח הגורן היו כמעט כל אנשי הכפר שהריעו לבואי...בישיבה בקפה בהשתתפות חמשת המוכתרים הוחלט על "סולחה". עבור כל חרנגולה חשלם סולל בונה (באמצעותי בלבד) -1.ל"י. כ"כ, נספק לכפר חצץ, זפת וכלי עבודה לתיקון והרחבת הכביש. נספק חומרים לבניית מסגד ונשלם למנהל עבודה בן הכפר -30 ל"י לניהול העבודה האמורה - בהמורה, לא יפריעו יותר למהלך העבודה התקין.

המוכתרים ביחד איתי, טיפסנו על סולם עץ לגג הקפה חקיים עד תום והמוכתר הצהיר בקולי קולות על הסיכום וחוך דבריו אמר: נכון הוא שלאברהם שפירא בנים אולם חֲנֻכַּת דהוד (דוד) כבנו יחשב לנו כעושה השלום...ומאז נישאתי על כפיים בכפר...הרבה קפה והרבה שיחות.

בכל תקופות המאורעות ובמיוחד ב-1947 שימש הכפר מרכז לפעילות עויינת נגד היישוב ונגד פ"ת במיוחד כאשר יום יום אם ע"י יריות בודדות או מעשי חבלה אחרים הפריעו לעבודות קטיף ואחרות בפרדסים ובשטחי חקלאות אחרים, והפריעו לתנועה לכיוון ירושלים ושדה התעופה, עד שבדשה השאה וההגנה החליטה על פעולות חגמול לאחר שנפלו לנו מספר קורבנות.

פלוגת אנשי חיש הובאה ע"י ההגנה מגבעתיים. שימשתי לה מורת דרך ובלילה חציגו דרך פרדסים ושטחים כפריים עד "לחדרגה" כיום כפר מעש שם שוכנו בביה"ס ללאחר ימים מספר לאחר הכרת השטח, חוכן מארב לקבוצות קטיף וארזה של יהודיה. פעולת חגמול זו בה נהרגו מספר כפריים וגפצעו רבים חנמיכה קומת גיבורי חכפר (השבב) וחתחילו מהכנות לנטישת הכפר עד לאחר חיסול היישוב, תוך חבטחה שלא להשאיר אבן על אבן בכל ישובי היהודים.

לפי הסכם שבין "ההגנה" ו"אצ"ל" הופיעה יחידה של אנשי אצ"ל מפ"ת ואחרים בחמות הלילה למפגש כ- 200, 300 מטר דרומה למושב "חיובל". [illegible] הכפר

יום אחד צומצם מספר אנשי אצ"ל בכפר ובעקבותיו חזרו חלק מתושבי הכפר לכפר וחיו מספר הרוגים משלנו.

בפעולה נוספת נכבש הכפר שניה ע"י אנשי ההגנה.

לאחר קום המדינה עבדתי תקופה ~~מסוימת~~ במשרד החקלאות כסגנו של מר קוצ'רסקי כשתפקידי העיקרי היה הטיפול בהקמת משקי עזר ביישובי העולים החדשים. במסגרת זו הבאנו לכפר פרגיות זרעים ושתילים. חכרנו את ראשוני המתיישבים וחרחבנו ידיעותיהם. אנשי היישובים שפונו עקב המאורעות מהצפון, היו לעזר בנדון.

אלה ידיעותי ומעשי ביחוד ללא קשר עם חקשור בכבאות, חצלת נפש והצלת רכוש.

בכבוד ובהערכה,

דוד גולדברג

[illegible]